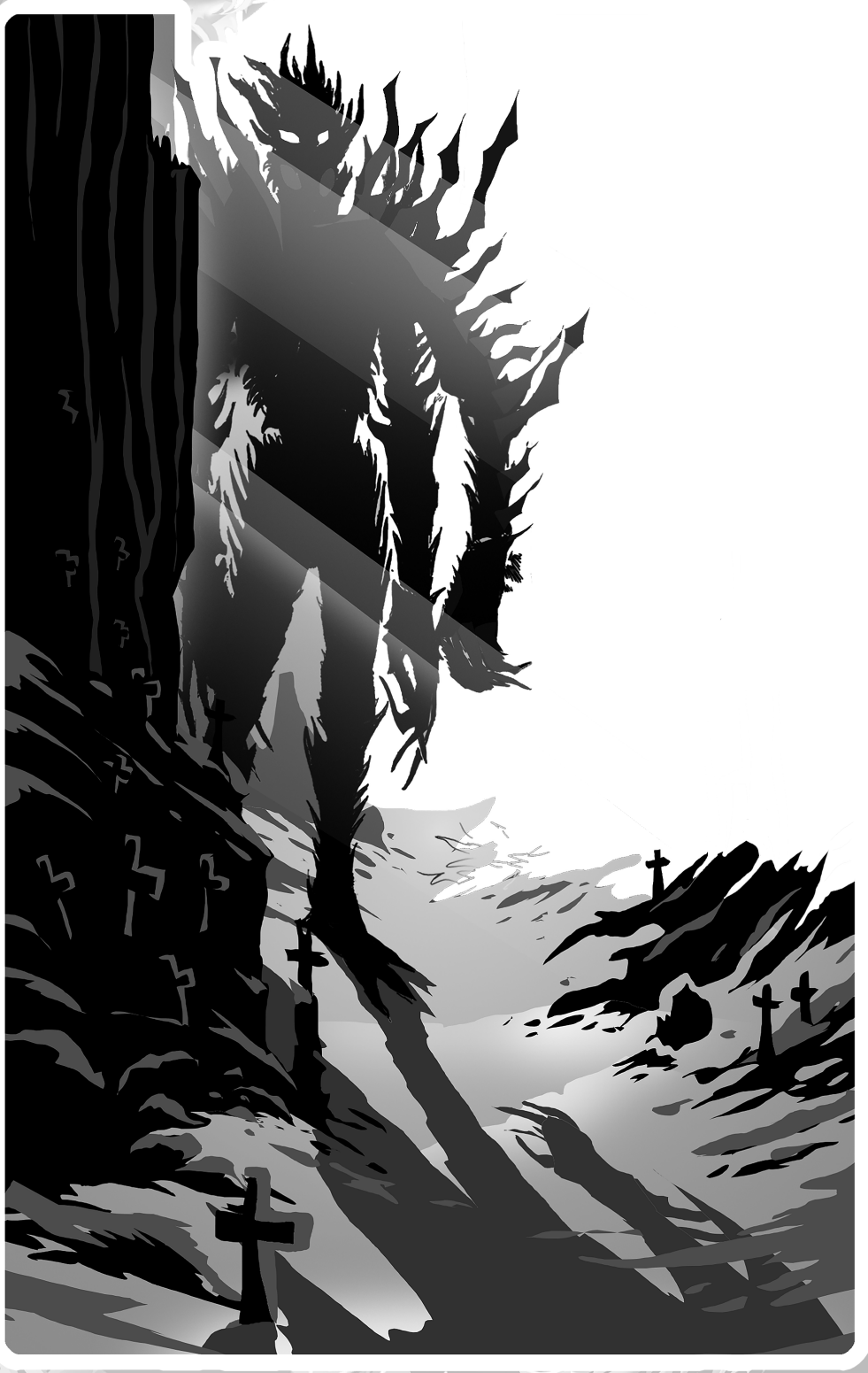

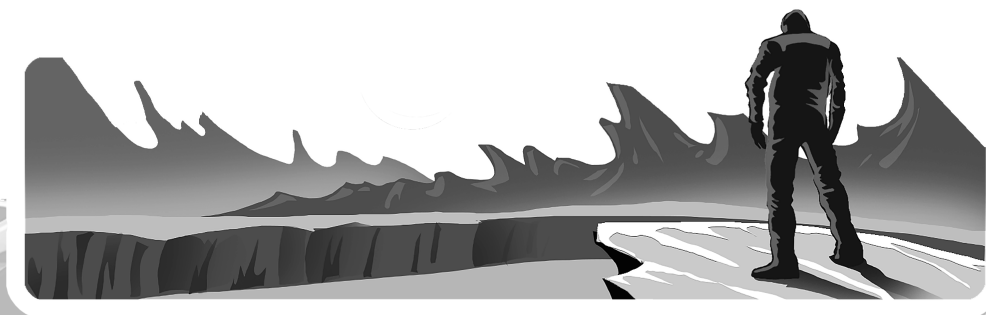
НК[®] Богдан

ДЕН
СІММОНС

ІМПЕРІОН

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Аж до сьогодні Ден Сіммонс калиноюю не промовляв. Він чимало розповів світові майже всіма основними західноєвропейськими мовами, переважною більшістю слов'янських, івритом і навіть японською та китайською. Зокрема, автор повторив російською майже все (попри недорікуватість та хибність окремих перекладів), що йому випало наговорити за 34 роки творчості рідною англійською. А от українською — жодного речення. Відтак перш ніж давати слово сімом космічним пілігримам, перед якими стоїть надскладна і надмір неприємна задача, варто представити їхнього автора.

Отже, Ден Сіммонс...

68 років. Посадив, напевно, не одне дерево, виростив доньку, яка подарувала йому онука, і збудував дім (ну, хай не дім, а затишну хатину, і не збудував, а придбав) із власним іменем кіношного індіанця-шайсна «Віндвокер», що знаходиться у мальовничій місцині поруч із знаменитим національним парком, край півніжжя Передового хребта Скелястих гір на висоті понад 2,5 км над рівнем моря.

Але перед усім цим був 1985 рік, коли маловідомий письменник-початківець зі ступенями бакалавра англійської філології та магістра педагогіки, який іще пару років тому ходив по семінарах для молодих літераторів, зірвав джекпот і виграв Світову премію фентезі зі своїм дебютним романом «Пісня Калі», написаним у жанрі горору. У подальшій кар'єрі Дена Сіммонса чекатиме іще 24 романи, чотири десятки оповідань і понад сорок профільних премій у різних країнах різних півкуль планети, включно з титулом Гросмейстера Світового конвенту любителів жажів у 2013 році.

А ще раніше було вісімнадцять літ учительювання в початкових школах штатів Міссурі, Нью-Йорк, Колорадо і безпосереднє створення та керування програмою АРЕХ, покликаною шукати юні обдарування в молодших класах шкіл штату. Через неї пройшло 15 тисяч учнів, а її ініціатор заслужено одержав почесну відзнаку від Освітньої асоціації Колорадо. Задля професійного письменництва Ден Сіммонс, котрий довго й безуспішно пробував свої сили в красному слові, мусив у подальшому кинути педагогічну ниву, але вона ще довго не відпускала його навіть у творчості, пов'язаній із космічними польотами, моторошними історіями, нуарними детективами та історичними опусами. «Гіперіон» — не виняток. Та

перш ніж докладніше розповісти про історію роману, ще трохи інформації про письменника у сьогодні.

У 2015 році Ден Сіммонс уперше за всю свою кар'єру спізнівся з рукописом нової книги «Каньйон Омега». Спізнівся на цілий рік, про що скрушно повідомив своїх читачів на форумі власного сайту та сторінці у «Фейсбуку». Причин на те стало кілька: складна структура нового історичного роману, присвяченого «Мангеттанському проекту», хвиля шалених емоцій, пов'язаних із народженням онука Майло Огаста Ґленна, і врешті-решт, найсумніша — невдале падіння в горах і травми, яких зазнав письменник під час блукань якимось із 118 акрів «Віндвокеру». Планується, що роман вийде в березні 2017-го у бостонському видавництві «Літл, Браун енд компані», що видавало останні шість книг Дена Сіммонса. Вже є макет обкладинки, розіслані рекламні проспекти і зачали подих шанувальники, які півтора року тому проковтнули відзначений критиками та читачами пастиш «П'яте серце» (із життя Шерлока Холмса в американській «відпустці»). Але в суто українського книголюба знайомство з творчістю Сіммонса тільки починається...

«Гіперіон»

«Гіперіон» названо на честь незавершеної поеми видатного англійського поета-романтика Джона Кітса, яка в свою чергу носить ім'я одного з могутніх титанів давньогрецької міфології, вособлення сонця, котрий згодом у боротьбі поступився богам молодшого покоління (олімпійцям), чим символізував зміну епох, зміну цінностей, революцію та переворот у житті світу, що, власне, і відбувається у мультиверсумі «Гіперіона».

Роман став не тільки першим у циклі, який автор і фанати любовно йменують «Гіперіоновими піснями» (Hyperion Cantos), а й узагалі першою пробою пера Дена Сіммонса у космічній фантастиці. До цього метр зі Скелястих гір відзначився лиш уже згаданим вище романом жажів («Пісня Калі») та містичним романом «Мертва розрада». Проба вийшла нівроку: у 1990 році «Гіперіон» виборов головну науково-фантастичну премію англомовного світу «Г'юґо» та відзнаку профільного часопису «Локус», плюс дві закордонні нагороди: іспанську премію «Іґнотус» та японську «Сейюґ». Про причини успіху ми поговоримо нижче, а от зараз погляд у півока на передісторію, що стоїть за плечима такого видатного роману.

Ще 1983 року редактор провідного журналу наукової фантастики «Айзек Азімовс сайєнс фікшн» Шона Мак-Карті відібрала коротку повість Дена Сіммонса «Пам'ятаючи про Сірі» для публікації. (У кар'єрі Сіммонса-письменника вона стала тільки третім опублікованим твором узагалі.) Нині, із незначними змінами, це остання і чи не найважливіша для розуміння шоста частина роману. Зазвичай, саме про цей зразок короткої прози говорять як про фактично першу яву світові «Гіперіонових пісень». Але це трошки не так. Першими навіть не читачами, а слухачами історій про килим-літун, страшну шипасту почвару та багато інших сюжетних елементів роману були... учні молодших класів, у яких учителював майбутній лауреат. Та власне, йому слово:

«Ктир уперше з'явився у тривалій усній оповіді, яку я переповідав діткам-дев'ятиліткам у 1971–1972 рр. у крихітному містечку в штаті Міссурі [це був перший рік викладання після університету — Б. С.]. Трохи іншу історію з децю відмінними персонажами, але знову-таки про чотирирукого монстра Ктиря, який міг подорожувати в часі, я вже розказував 12-річним школярам у 1981 році, коли працював у Колорадо. Кожного дня я виділяв на неї по півгодини після обіду і перед фізкультурою впродовж 182 діб. А це ДУЖЕ ДОВГО. Справжній епос. Собі я допомагав власноруч виготовленими рисунками, які роздавав дітям: з летючим галеоном, головними героями — хлопчиком Тіхо та його сестрою Піснею, що подорожували на своєму килимі-літуні, Ктирем, дитячим улюбленцем мавпою-чаклуном (і вбраним у голубий берет супутником головних героїв) Доббі Сю Ланом, чие «чаклунство» насправді було давно забутою наукою, учителем-неокотом Пернікою, якого в іншому варіанті історії звали Гернісавіан, тощо. І поки я розповідав, діти розмальовували ці мої рисунки. Потім ми їх усі складали в одну велику теку, що її зберігали до кінця року. А ще на дошках для оголошень по всьому класу ми разом креслили велику мапу, де відкладали маршрут Тіхо, Пісні, Доббі та Перніки, а ще блакитного воїна-кентавра на ім'я Рауль планетою, що звалася Сад [в романі вона називається Вертоград — Б. С.]. Їхні мандри нагадували спроби дістатися додому героїв «Мудреця з країни Оз». А в самій розповіді вже фігурували летючі килимки, стародавні ворота телепортації і Всемережжя — забута спілка світів, поєднаних телепортами.

Наприкінці року, коли решта вчителів із їхніми класами розбрідалися по природі на пікніки, своїм дітям в останній день школи я розповідав останній фрагмент історії. І зазвичай його супроводжували чимало сліз та обіймів, бо нікому не хотілося, щоби ця оповідь добігала кінця. Після чого ми грали в лото «відгадай цифру», в якому колись виграв один хлопчик, що, за словами його батьків, не хотів лишатися вдома навіть тоді, коли хворів, бо міг же пропустити новий шмат нашої «Садової історії». Так от саме він отримав ті велетенські карти, що ми їх створили, всі малюнки та фломастери. Всі ридали, бо це не оповідь закінчувалася, це закінчувалася частинка нашого життя.

Пізніше я намагався зв'язати всі ці свої розповіді в одну науково-фантазійну Історію — велетенську книгу з ілюстраціями та чистими аркушами, — проте, заповнивши своїм дрібним почерком щось із триста її сторінок та намалювавши всього пару картинок, я навіть не дістався і середини вересня, тож мусив облишити цей задум».

Лише єдиний раз Ден Сіммонс таки спробував хоч у невеличкому обсязі відтворити шкільний епос «Садової історії». В результаті вийшла повість «Смерть кентавра» (The Death of the Centaur), яка побачила світ у 1991 році в складі першої збірки короткої прози автора «Молитви до розбитого каміння» (Prayers to Broken Stones). Хай там як, а навіть найліберальніші бібліографи та знавці творчості автора воліють розглядати її окремо від циклу «Гіперіонових пісень».

Отих усіх 182-денних розповідей Дену Сіммонсу вистачить на чотири романи, які, по суті, є двома діалогіями: «Гіперіон» (Hyperion, 1989) + «Падіння Гі-

періона» (The Fall of Hyperion, 1990) та «*Ендіміон»* (Endymion, 1996) + «*Сходження Ендіміона»* (The Rise of Endymion, 1997) і стали одним із найяскравіших явищ піджанру *нової космічної опери*. Скажімо, «воїн-кентавр на ім'я Рауль» перетвориться на головного героя двох останніх книг. Ніде правди діти, в цій чи то тетралогії, чи то парі ділогій «Гіперіон» посідає абсолютно окремішне місце. Саме йому судилося потрапити в численні енциклопедії та рейтинги «най... най... най... фантастичних романів», а автора остаточно перевести із категорії початківців у розряд важковаговиків фантастичної літератури. Укладачі одного з найшанованіших довідників наукової фантастики Джон Клют, Девід Ленгфорд і Пітер Ніколлс санкціонують епітет «віртуозний» до «Гіперіонових пісень» саме тому, що у першому романі циклу Ден Сіммонс виходить за межі жанрової шухлядки і творить позачасову Літературу-з-Великої-Букви. Якщо другий, третій і четвертий романи циклу мають по дві переплетені сюжетні лінії кожен, то перший — це рамкова історія, аналогів якій в українській літературі (не кажучи вже про власне українську фантастику) не так і багато, принаймні авторів цих рядків жодного організованого таким чином значного твору пригадати не пощастило). Зате цих рамкових історій вистачає в світовому красному письменстві: 1001 ніч Шахерезади, «Декамерон» Боккаччо, «Кентерберійські оповіді» Джеффри Чосера. Останні, до речі, і стали майстер-формою, із якої вийшли шість історій прочан у «Гіперіоні».

Формат «ми всі випадкові супутники, але ділимося в дорозі особистими історіями» — архетип англomовної літератури, оскільки її загально визнаним фундаментом якраз і є лондонський клерк і поет Джеффри Чосер. Чосер препарував свій час, своє пізнє англійське середньовіччя, в якому вже бриніли перші промінці Відродження. Жанр «історій пілігримів» настільки ж упізнаваний для вдумливого читача, наскільки впізнаваними стали завдяки «Енеїді» Івана Котляревського бурлеск і травестія для читача українського.

Інша вдала знахідка, яка вирізняє перший роман «Гіперіонових пісень» від решти — це стильове розмаїття історій прочан. В оповіді священика лунають нотки Сіммонсового співвітчизника Джеймса Бліша, котрий чи не першим змусив єзуїта міркувати над іншопланетним життям в категоріях католицького вишколу (див. роман «A Case of Conscience» [Справа совісті], 1958). Оповідь воїна — типовий космічний екшен з орбітальними бомбардуваннями, десантом на астероїди і битвами зорельотів-факельників. Історія поета — поєднання трошки декадентського, трошки романтичного ліризму та вибухових емоцій персонажа, якому довелося ходити в тілі сатира (з усіма приналежними до такого стану фізіологічними аспектами). Історія вченого — філософські міркування про засади релігії та батьківську любов. Розповідь детектива — це абсолютно впізнавана суміш «крутого бойовика» à la Дешил Геммет або ж Реймонд Чендлер із кіберпанківськими мотивами Вільяма Гібсона. А завершальна пригода — це вічно повторювана історія Ромео і Джульєтти, приправлена нотками морської літератури та екологічної бентежності типового освіченого американця кінця ХХ ст.

Ну, й завершальна родзинка — відкритий фінал, який ненавидять любителі знати все і зараз, негайно ж. Читачі роману у 1989 році могли тільки здогаду-

ватися, чи буде продовження, що́ буде в продовженні, яким воно вийде і коли. Тож поки готується переклад наступної книги, у вас, любий читачу, є змога відчутти себе в шкурі любителя фантастики або ж її критика 27-річної давнини.

По завершенню тетралогії Ден Сіммонс іще один раз звертався до всесвіту «Гіперіонових пісень» і ще один раз планує це зробити повторно. Фінальний (станом на сьогодні) акорд зі світу Гіперіона пролунав 1999 року, коли відомий автор та редактор Роберт Сілверберг вирішив укласти антологію «Far Horizons» [Далекі обрії], учасники якої, знані в читацьких колах літератори, повинні були написати по новій історії зі своїх найвідоміших циклів. І Сіммонс хоч і не планував укотре пірнати в світ далекого майбутнього, проте був настільки вражений списком учасників проекту (Урсула Ле Гуїн, Джо Голдемен, Орсон Скотт Кард, Девід Брін, Ненсі Кресс, Фредерік Пол, Грегори Бенфорд, Енн Мак-Кеффри, Грег Беар), що піддався на пропозицію та написав коротку повість «*Cироти Спіралі*» (Orphans of the Helix), персонажі якої є нащадками головних героїв другої дилогії циклу «Гіперіонових пісень».

Що ж, минуло півтора десятка років, і Ден Сіммонс знову готовий це зробити. Останнім часом у соцмережах та на власному сайті письменник неодноразово згадував, що вже вкотре замислюється над тим, аби добити новий «гіперіонівський» проект, який має умовну назву «*Shrike Quincunx*» [Ктирева п'ятірня] і мав би становити п'ять нових, взаємопов'язаних повістей про Ктиря та його світ. Та поки що далі від туманних коментарів діло не йде. Тим паче, що в письменника, окрім «Гіперіона», є ще як мінімум відкритий цикл про детектива Джо Курца та горор-історії з життя містечка Елм-Гейвен.

Дрібка про переклад

Діставшись цього абзацу, читач, не знайомий із творчістю Сіммонса, мабуть, уже поставив собі питання: «Що за такий Ктир?» У читача, із творчістю Сіммонса знайомого, болісне питання лунає радикальніше та драматичніше: «Чому, в біса, Ктир?!» Спробую пояснити.

Ключовий персонаж / артефакт усіх романів циклу — чотирирукий велетенський монстр, загадкова істота, яка непідвладна часові і подорожує по ньому, як собі знає, мимохідь нанизуючи на велетенський шип, що прикрашає її груди, тих чи інших людей, включно з героями «Гіперіонових пісень». Українським любителям фантастики цей персонаж відомий, у першу чергу, з поширеного на наших теренах російського перекладу роману в інтерпретації Миколи Науменка & Олексія Короткова. Ім'я йому в свідомості українського фаната сай-фаю — ШРАЙК. З іншого боку, спитайте цього самого пересічного фаната, що означає слово «Шрайк», і у відповідь муситимете вдовольнитися німим знизуванням плечима. Більше того, читач до «Шрайка» звик, читач «Шрайка» впізнає. Впізнає, проте не все про нього знає. Пропонований нами варіант ризиковий, але небезпідставний. І ось у чім тут річ.

«Шрайк» англійською мовою — це *shrike* (латиною *Lanius*, «різник»), хижа пташка, що своїх жертв (дрібних та не дуже) задля подальшого зберігання або зручності споживання *настромлює на колючки, шипи і тернини*. Але Сіммонс

не був би дипломованим філологом, якби семантикою слова все і закінчувалося. Слово *shrike* — це ще й анаграма дуже подібної лексеми *shriek*, «крик, вереск». Ба більше, у єврейській мові їдиш існує дуже схоже на ім'я персонажа слово שריר [schrek], що означає «страх, жах». У підсумку читач має дуже коротке, дуже агресивне (як на рівні фоносемантики, так і на рівні лексичного значення) слово, що одразу дає зрозуміти, як саме чинить *Shrike* із людьми, чому він пов'язаний із так званим віртуальним Деревом болю, на якому можна в подальшому знайти його жертв. Скільки з цих смислів доступні читачеві історій про «Шрайка»? Небагато.

Ім'я значуще. Отже, треба перекладати. І ось тут у носіїв солов'їної починаються орнітологічні проблеми. Синонімічний ряд в українській мові на позначення представників відповідного роду птахів багатий, але всім його словам бракує а) лаконічності, б) агресивності. Судіть самі: сорокопуд («той, що пудить, тобто розлякує сорок»), жулан (русизм), чекіт (забуте, діалектне слово), чекан («сокира?»), пуд («міра ваги?»), страхопуд («боягуз?»), татарська сорока, янчук (також означає «жайворонок»), терняк («кущ терену») — усі не бездоганні. Перекладач не тільки перебрав суто українські назви, а й понишпорив назвами сорокопудів в інших слов'янських мовах та дослідив практику перекладачів Сіммонса по всьому світу. Виявилось, що вподобання розділилися приблизно 50/50. Росіяни (переклад Миколи Науменка, Олексія Короткова та фрагмент Олександра Щербакова), болгарини (переклад Валентина Кростева), серби (переклад Горана Скробоні), нідерландці (переклад Яна Сміта), італійці (переклад Гаetano Стаффілано), німці (переклад Йоахіма Кербера), румуни (переклад Міхая-Дана Павелеску), угорці (переклад Гусара Андраша), євреї (переклад Яель Сели) та хорвати (переклад Марка Каталиничча) мовчки залишили в своїх текстах транскрипцію — «Шрайк». Іспанці (переклад Карлоса Гардіні), французи (переклад Гі Абадії), фіни (переклад Юхи Ахокаси), китайці (переклад Пань Чженьхуа / Шинь Мін / Лі Чжи), данці (переклад Поула Андерсена) та японці (переклад Акінобу Сакаї) переклали дослівно, не особливо замислюючись над «агресивним звучанням»: Алькаудон, Гріч, Лепінкяйнен, Болао, Модзу. Ну, і третя категорія драгоманів таки запідозрила необхідність поєднувати значення слова із його звучанням, тому вдалася до експериментів. Польський перекладач Аркадіуш Наконечник придумав упізнаваний неологізм «Хижвар», чеський тлумач Ян Павлик обізвав *Shrike*'а «Штирем», ну, й естонський драгоман Маріо Ківістік назвав монстра «Верістайя» — «Різник». Відтак вималювалося п'ять підходів до перекладу: 1) лишається «рідний», зате незрозумілий «Шрайк», 2) нейтральний семантичний еквівалент («Сорокопуд»), 3) маркований семантичний еквівалент (наприклад, «Жулан»), 4) аналогія, 5) довільна контекстуальна заміна («Штир», «Різник» тощо). «Ктир», на якому перекладач після багатомісячних мордувань зупинив свій вибір, — це якраз аналогія.

Ктир — це комаха з однойменної родини (*Asilidae* Latreille, 1802), яку галицький натураліст і реформатор української ентомологічної номенклатури Іван Верхратський (1846–1919) намагався було переназвати «волочницею», але так і не зміг. Хижа (мисливець на бджіл та ос). Агресивна як у звучанні свого імені, так і в поведінці. Бридка на вигляд. Прудка. Загадкова (походження слова «ктир» не відоме). І найголовніше — настромлює своїх жертв на жало. Як не дивно, але

в біосфері планети виявилось не так багато істот, що практикують такий спосіб умиртвіння своєї їжі.

Фінальним аргументом для перекладача стала думка автора. Ден Сіммонс хоч і не Дж. Р. Р. Толкін, який залишив своїм інтерпретаторам багатосторінкову інструкцію з перекладу власних назв, та все ж таки не байдужий того, що виходить у перекладі з його персонажів та книжок. Про Shrike'a публічно він висловлювався лише раз, відмітивши, що йому *дуже* подобається французький відповідник Gritche. Стисло, семантично коректно і гостро, ніби шип на грудях монстра. Відтак перекладач запропонував автору кілька варіантів на вибір (що фактично представляли всі названі вище підходи до перекладу назви) і 5 липня 2016 року одержав лаконічну відповідь і повну індульгенцію: «“Ktyr” seems to be short and sharp. It’s totally your call». (Для найбільш допитливих та в’їдливих повідомляємо, що пояснення до слова KTYR виглядало наступним чином: «One is KTYR (pronunciation is unbelievably difficult for English speakers, smth like _keh-teer_). But this is NOT a bird, but an aggressive insect piercing its victims and known in English as assassin flies», — відтак Сіммонс знає і не заперечує, що в українському перекладі його персонаж порівнюється не з птахом, а комахою.)

І все це тільки про одне єдине ім'я. А ще ж «Гіперіон» повниться розмаїтими науково- (і не дуже) фантастичними термінами, стилістичним різнобарв'ям, що варіюється від філософствувань і до вуличної балачки, численними поетичними цитатами і прихованими алюзіями, відсиланнями до творчості фантастів-колег та письменників минулих століть. Якщо було можна, ми наводили цитати з наявних українських перекладів. Якщо було не можна, то додали їх разом із редактором Борисом Щавурським. Ми знімаємо капелюха перед автором української кітсіани Василем Мисиком і радіємо, що фрагменти з «Ромео і Джульєтти» можемо навести в його, незаслужено погано знаному перекладі. Наприкінці книжки допитливців іще ждуть розлогі примітки, а ті, хто дочекається наступного тому, ще й порадіють із тематичного глосарію, який пролле світ на походження загадкового племені бікура, розтлумачить назви планет та пояснить, чиї фантастичні терміни і звідки напозичав письменник. Одним словом, пропонуваний проект насправді представляє «Гіперіонові пісні» українському читачу так, як цього не робив жоден інший видавець у світі.

Про автора телеграфним стилем

Ден Сіммонс (Dan Simmons)

н. 04.07.1948 р., м. Іст-Пеорія, округ Тейзвелл, Іллінойс, США.

Освіта: вища, бакалавр англійської філології (Вобаш-Коледж, м. Крофордсвіль, штат Індіана), 1970 р.; магістр педагогіки (Університет імені Джорджа Вашингтона, м. Сент-Луїс, Міссурі), 1971 р.; почесний доктор філології (Вобаш-Коледж, м. Крофордсвіль, штат Індіана), 1995 р.

Нині постійно мешкає в садибі «Віндвокер», округ Боулдер, Колорадо, США.

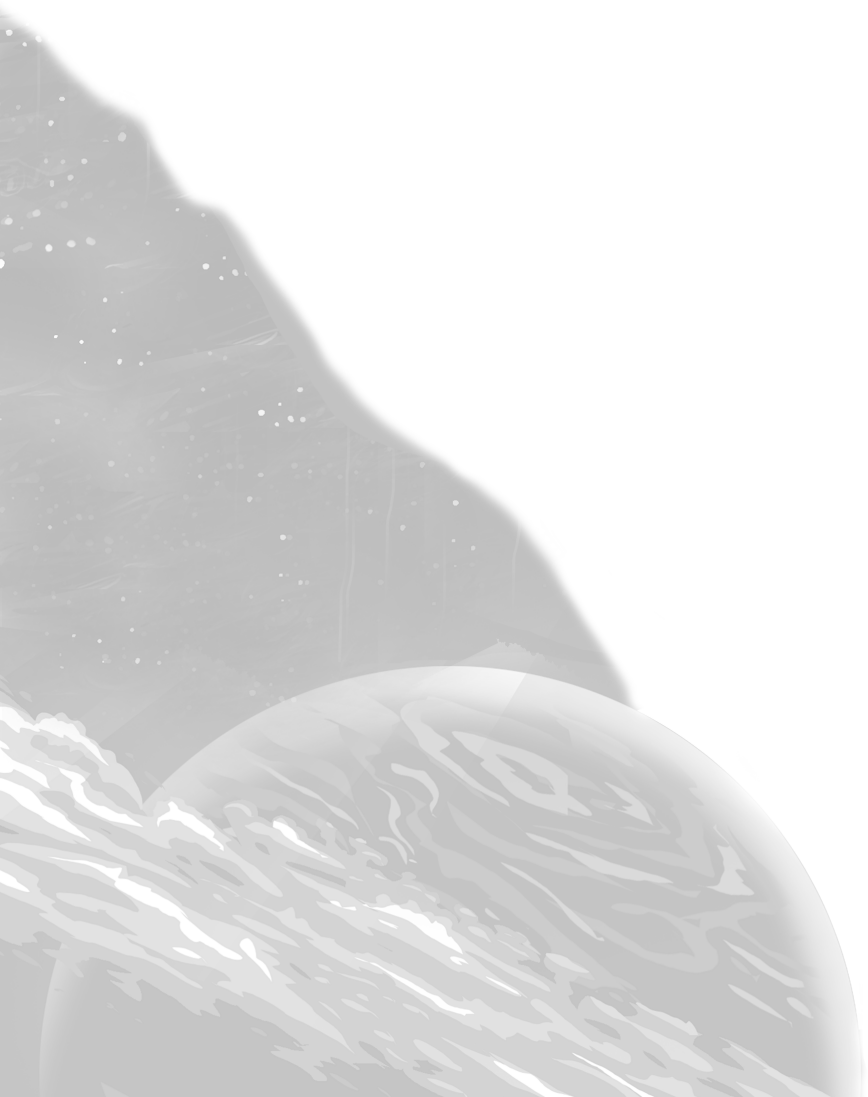
Одружений, має доньку й онука.

Літературний агент — Річард Кертіс із Richard Curtis Associates, Inc.

Богдан Стасюк

Це для Теда

ΓΙΠΕΡΙΟΗ

ПРОЛОГ

Консул Гегемонії сидів на балконі космічного корабля ебенової барви і виконував рахманіновську прелюдію до-дієз мінор на старожитньому «стейн-веї», що чудово зберігся попри все, а десь унизу в мочарах під ним вирували та завивали якісь ящери, великі і зелені. На півночі громохмарилось. Проти чорно-синього штормового неба виступав обрис хащ із голонасінних велетів, і в знавіснілому небі вежею заввишки дев'ять кілометрів виросла шаруватокупчаста кучугура. Обрій мережили брижі блискавиць. Час від часу поруч із кораблем абияка тінь заблукалої рептилії сліпо натикалася на поле-перепону і з диким вереском сахалася геть, кидаючись пробоем в огорнутий бразолійним серпанком ліс. Консул зосередився на складному пасажі прелюдії і не звертав ані найменшої уваги на все ближчу бурю та прихід ночі.

Задзвенів приймач лінії «світло+».

Консул покинув ґрати, його пальці зависли над клавішами, і він прислухався. Під добрий посвист вітру гуркотів грім. Зі сторони голонасінного лісу долинали жалобне квиління зграї падложерів. Десь у темряві на землі тупий звір просурмив їм у відповідь. Запанувала тиша. Раптовому беззвуччю підспівували напівтони поля-перепони. І знову задзвенів приймач.

— Дідько, — вилаявся Консул і рушив відповісти на дзвінок.

Поки комп'ютер обробляв та розшифровував цей спалах тахіонів, що швидко розпадалися, чоловік налив собі чарку шотландського віскі. Він упав на подушки сидіння в проекційній ніші, щойно моніdisk заблимав зеленим вогником.

— Вмикай, — скомандував Консул.

— Ми обрали вас. Ви повертаєтеся на Гіперіон, — заговорив хрипкий жіночий голос. Картинка ще до пуття не з'явилася: у повітрі всередині ніші бриніли самі тільки коди передачі, за якими чоловік дізнався, що плюс-сигнал надійшов із управлінської столиці Гегемонії — Центру Тау Кита. Точні координати для цього йому були не потрібні. Постарілий, але такий же прекрасний голос Міни Гледстон ні з чим не сплутаєш. — Ми обрали вас. Ви повертаєтеся на Гіперіон у складі Прощі до Ктиря, — правив він далі.

«Уже розігнався!» — подумав Консул і підвівся, щоби піти із ніші геть.

— Церква Ктиря обрала, а Річ Спільна затвердила як вашу кандидатуру, так і ще шістьох інших осіб, — розповідала Міна Гледстон. — Ваша згода в інтересах Гегемонії.

Консул стояв нерухомо в ніші, повернувшись спиною до мерехтливих кодів передачі. Навіть не озирнувшись, він підняв чарку й осушив її.

— Ми в надзвичайно плутаній ситуації, — провадив свої втомлений голос. — Три стандартні тижні тому наше консульство та місцеве самоврядування «світлом-плюс» надіслали новини про те, що Гробниці часу починають відкриватися. Антиентропійні поля навколо швидко розширюються, і Ктир виходить на лови далеко на південь, аж ген попід хребет Вуздечки.

Консул розвернувся і впав на подушки. Перед ним висіла голограма древнього обличчя Міни Гледстон. Її очі виглядали не менш утомленими, ніж звучання її голосу. — Щоб устигнути до відкриття Гробниць, ми негайно відрядили особливе з'єднання ВКС із Парваті для евакуації громадян Гегемонії. Їхній час-у-борг становитиме трохи більше від трьох гіперіонських років. — Жінка замовкла, і Консулу здалося, що він іще ніколи не бачив Виконавчу директрису Сенату такою похмурою. — Нам не відомо, чи встигне евакуаційний флот. Але це ще квіточки. На підході до системи Гіперіона ми виявили... міграційний рій Вигнанців... щонайменше чотири тисячі одиниць. Евакуаційна група заледве їх випереджає.

Консул розумів, чому вагається Гледстон. Міграційний рій Вигнанців міг складатися із найрізноманітніших кораблів, що варіюються в розмірі від однієї до кількох тисяч бій-розвідників аж до бляшаних міст і панцирних комет з десятками тисяч міжзоряних варварів.

— Об'єднаний штаб Збройних сил вважає це великим наступом Вигнанців, — вела далі розповідь Міна Гледстон. Корабельний комп'ютер так спроектував голограму, що сумні карі очі жінки, здавалося, гляділи прямо в душу Консула. — Чого вони прагнуть: установити контроль над Гіперіоном через ті Гробниці часу або ж розгорнути масовану атаку на Всемережжя — ми можемо тільки здогадуватися. Тим часом із системи Камна вже стартував бойовий флот ВКС, до якого прикріплено власний інженерний дивізіон для побудови телепорту. Зараз вони йдуть на допомогу евакуаційним силам. Та залежно від розвитку подій ми їх можемо відкликати.

Консул кивнув і якось неуважно підніс чарку з віскі до губ. Насупився, помітивши, що вона порожня, і впустив на рясний килим, що встилав підлогу голографічної ніші. Навіть без військової освіти та підготовки він розумів усю складність тактичних ухвал, які мала винести Гледстон і разом із нею начальники об'єднаного штабу. Тільки за умови побудови військового телепорту в системі Гіперіона (а це витрата несусвітніх коштів) можна чинити хоч якийсь опір Вигнанцям. І які б таємниці не зберігалися в Гробницях часу, вони все одно потраплять до рук ворога Гегемонії. Якщо ж флоту вдасться вчасно його спорудити і Гегемонія зважиться всіма силами боронити всаміт-

нений, далекий і колоніальний світ Гіперіона, Всемережжя наразиться на страшенний ризик пропустити атаку Вигнанців у якому-небудь іншому місці периметру. В найгіршому разі, варварам удасться захопити телепорт і проникнути в саме Всемережжя. І Консул спробував уявити реальність, у якій закуті в броню війська Вигнанців рушають у портали, аби вийти в бозна-які столичні міста цілої сотні світів.

Він пройшов крізь голограму Міни Гледстон, підняв склянку і відправився за добавкою віскі.

— Ми вас обрали для участі в проці до Ктиря, — повторило зображення старої директриси, яку новинарі залюбки порівнювали з Лінкольном, Черчиллем, Альварес-Темпом чи то будь-яким іншим легендарним політиком Землі із часів до Гіджри, модного серед преси в той або інший момент. — Тамплієри надсилають свій корабель-дерево «Іггдрасіль», — правила далі Гледстон. — Командир евакуаційного корпусу має наказ пропустити його. Із тритижневим часом-у-борг ви зможете перехопити «Іггдрасіль», перш ніж він встигне квантуватися із системи Парваті. На його борту вже будуть шестеро інших прочан, обраних Церквою Ктиря. За даними нашої розвідки, щонайменше один із сімох пілігримів грає на користь Вигнанців. Станом на зараз... ми не маємо... жодного уявлення, ким він може бути.

Консул не втримав посмішки. Поміж усіх ризиків, на які зараз доводиться йти Гледстон, один полягав якраз у тому, що старій жінці довелося вирішувати, чи цим шпигуном Вигнанців не є сам Консул і чи вона щойно не передала йому ключову інформацію по «світлу+». А чи й *справді* раптом для нього це була новина? Адже пересування флоту можна відстежити, щойно кораблі вмикають рушії Гокінга, тому в разі якщо Консул — таки *агент* Вигнанців, відвертість директриси можна вважати спробою його залякати. Усмішка чоловіка розтанула, він відсorbнув віскі.

— Серед обраних прочан — Сол Вайнтрауб і Федман Кассад, — повідомила Гледстон.

Консул нахмурих брови. Він втупився в хмару цифр-іскринок, що, наче рій комашні, обліпила обличчя літньої дами. Лишалось п'ятнадцять секунд плюс-сигналу.

— Нам не обійтися без вашої допомоги, — сказала Міна Гледстон. — Нам конче необхідно розкрити секрет Гробниць часу та Ктиря. І це паломництво, може статися, — наш останній шанс. Якщо Вигнанці завоюють Гіперіон, їхнього агента треба ліквідувати, а Гробниці запечатати навіки. Будь-яким коштом. Від цього залежить доля Гегемонії.

Передача скінчилася. Світилися лише миготливі координати точки randevu.

— Записати відповідь? — поцікавився комп'ютер. Попри запаморочливі витрати енергії, необхідні для цього, на кораблі існувала можливість від-

правляти короткі шифровані сигнали у вічно схвильоване море надсвітлових теревенів, які зв'язували до купи людство, розкидане по всій галактиці.

— Ні, — відказав Консул і рушив до балкона. Чоловік обіперся на перила. Надворі панувала ніч, і в небі висіли низькі хмари. Крізь них не прозирило жодної зірочки. Темрява вважалась би цілковитою, якби не постійні спалахи блискавок на півночі і приглушена фосфоресценція боліт. Раптом Консул чітко усвідомив, ким він був насправді тієї секунди, — єдиним розумним створінням на безіменній планеті. Він вслухався у звуки допотопної ночі, які лунали понад тванню, і думав про ранок, про те, як він удосвіта заведе свого електромагнітного «Віккена», про залитий сонцем день і полювання на крупну дичину в папоротевому лісі на півдні, а потім про те, як надвечір він повернеться на корабель, щоби з'їсти добрячий біфштекс і випити холодного пива. Консул міркував про яскраві радощі мисливця і не менш виразну розраду самоти, самоти, яку він заслужив своїм болем та кошмарами, що їх зазнав на Гіперіоні.

Гіперіон.

Консул повернувся всередину, втягнув балкон і замкнув корабель із першими важкими краплями дощу. Спіральними сходами він піднявся у спальний відсік у самісінькій маківці зорельота. У круглій каюті було темно, і тільки мовчазні вибухи грози в ілюмінаторі підсвічували потоки води, що лилися з нічного неба. Консул роздягся, ліг на жорсткий матрац і ввімкнув аудіосистему та під'єднав зовнішні мікрофони. Він слухав, як знавіснілий шторм співає в унісон із лютим «Польотом валькірій» Вагнера. Ураган штовхався із кораблем. Виляски грому сповнили відсік, а ілюмінатор спалахував білим вогнем, надовго обпікаючи сітківку очей.

«Вагнер годиться лише під грозу», — подумав Консул і заплющив очі. Але бачив миготіння блискавок навіть із опущеними повіками. Чоловік згадав, як іскряться кристали льоду під час буревіїв у низьких горах біля Гробниць часу, та в спогадах зринув іще холодніший відсвіт сталі на залізних шипах ірреального тернового дерева Ктиря. Він пригадав нічні крики і в'язкий погляд стогранних, криваво-рубінових очей самого Ктиря.

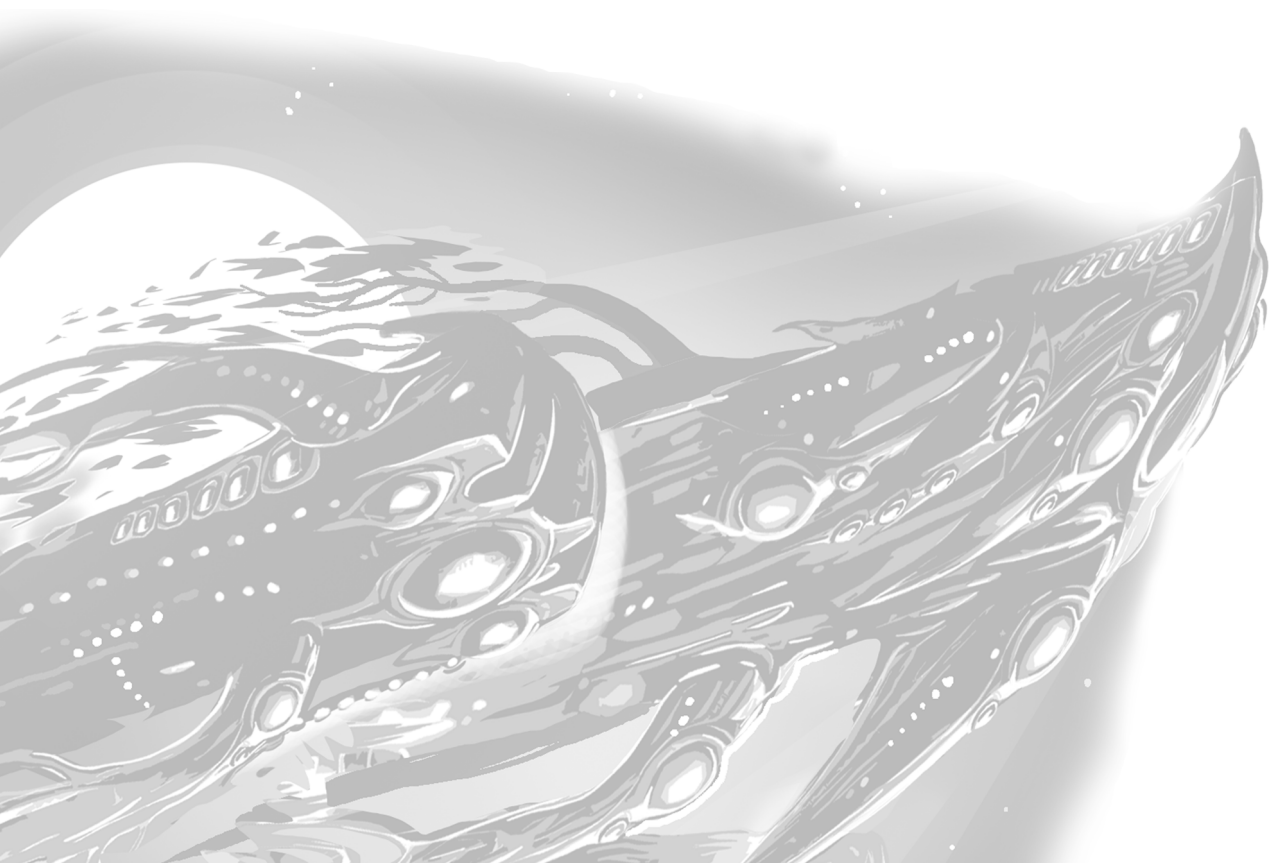
Гіперіон.

Консул про себе віддав комп'ютеру наказ заглушити всі мікрофони і підняв руку, щоб затулити очі. У раптовій тиші він лежав і думав про божевільну подорож назад на Гіперіон. Одинадцять років він просидів консулом на цій віддаленій та загадковій планеті, і за весь цей час таємнича Церква Ктиря дала добро лише на дюжину барж пілігримів із інших світів, які рушали в свою прощу пустельними і вітряними рівнинами навколо Гробниць часу за північним хребтом. Не вернувся ніхто. І це-то в нормальний час, коли Ктир був бранцем хроноприпливів та нікому не зрозумілих сил, а антиентропійні поля не ширились далі, ніж на пару десятків метрів навколо. Крім того, ніхто не чекав навали Вигнанців.

Консул подумав про Ктиря, який вільно блукав усім Гіперіоном, про мільйони планетян та кілька тисяч громадян Гегемонії, безпорадних перед лицем істоти, невідвладної самим законам фізики і з якою можна було говорити лише мовою смерті. Чоловік здригнувся навіть у теплому повітрі відсіку.

Гіперіон.

Ніч і буря минули. Новий штормовий фронт нісся поперед близького світанку. Двохсотметрові голонасінні гнулися та гойдалися під поривами нової стихії. За кілька секунд до появи перших променів сонця корабель ебенової барви, що належав Консулу, злетів і, тягнучи за собою хвіст голубої плазми, вп'явся в густі хмари на шляху до відкритого космосу та пункту свого рандеву.

1

Консул прокинувся із характерним головним болем, сухістю в горлі та відчуттям, ніби він бачив і забув тисячу снів — типовими наслідками перебування в криогенній фузі. Він кліпнув очима, випростався на присадкуватому лежку і ніби похмільними руками здер останні липучки із сенсорами. Крім нього, в овальній кімнаті без вікон перебувало двоє кучих клонів з екіпажу та дуже високий тамплієр у плащі з каптуром. Один із клонів запропонував Консулові традиційний для розморожуваних помаранчевий сік. Чоловік прийняв підношення і жадібно допався до склянки.

— Наше Дерево у двох світлових хвилинах та п'ятьох годинах льоту від Гіперіона, — проказав храмовник, і Консул второпав, що до нього звертається Гет Мастін, командир тамплієрського корабля-дерева та його Істинний Голос. В голові у чоловіка пронісся непевний спогад про те, що це ознака великої шани, коли тебе будить сам капітан, але йому було надто млосно, аби належно оцінити цей факт. Він і досі лишався дезорієнтованим.

— Решта прокинулися кілька годин тому, — правив далі Гет Мастін і махнув рукою, відсилаючи клонів геть. — Усі вже зібралися за обіднім столом на крайній носовій платформі.

— Хгрxxx... — проказав Консул і ще раз відсърбнув соку, прочистив горло та спробував знову: — Дякую, Гете Мастіне, — вичавив із себе він. Озирнувшись навколо яйцеподібної каюти з трав'янистим килимом, прозорими стінами та ребрами жорсткості із суцільного, гнучого яз-дерева, Консул зрозумів, що він має бути в якомусь із менших житлових відсіків. Чоловік заплющив очі і спробував пригадати, як перестрівся із тамплієрським зорельотом перед квантуванням.

Консул запам'ятав лише підліт до точки зустрічі і перший погляд на кілометровий корабель-дерево. Дрібні його деталі розмивалися під дією надлишкових силових полів, що їх виробляли машини та бортовий ерг, оточуючи зореліт сферичним серпанком. Щоправда, в густій кроні світилися та проглядали тисячами вогників тонкостінні житлові відсіки. Мерехтіння схожих вогнів оторочувало незлічені платформи, містки, командні палуби, сходи та альтанки. Навколо окоренка корабля-дерева гроном росли технологічні та вантажні сфери, схожі

на чорнильні горішки гігантського розміру, за якими тягнулись біло-блакитні та бузкові вихлопи рушія — наче коріння завдовжки десять кілометрів.

— Інші чекають, — тихо повторив Гет Мастін і кивнув у сторону низьких подушок, де лежав консульський багаж, ладний розкритися від одного погляду хазяїна. І поки тамплієр замислено розглядав балки із яз-дерева, Консул одягавсь у майже діловий одяг для вечірніх заходів: бахматі чорні штани, начищені корабельні туфлі, широку в талії та на ліктях блузу білого шовку, топазову заціпку для коміра, напівсюртук із малиновими нашивками Гегемонії на еполетах, а також у м'який золотий капелюх на три кути. Сектор округлої стіни перетворився на дзеркало, в якому, прискіпливо поглянувши на своє відображення, Консул побачив чоловіка, старшого від середніх літ, у майже діловому одязі для вечірніх заходів, засмаглого, хоч і на диво блілого навколо сумних очей. Він спохмурнів, кивнув і розвернувся.

Гет Мастін махнув рукою, і крізь проділ у відсіку Консул рушив за цим рославцем у плащі на доріжку, що попід стіною кори вела кудись угору, біжучи до-вкруг масивного стовбура корабля-дерева і повністю зникаючи з очей. Консул завагався, підступив до її краю та миттю відійшов назад, адже до коренів дерева було щонайменше шістсот метрів униз, наскільки цей «низ» можна таким вважати при силі тяжіння (згенерованій сингулярностями, що скніли поміж коріння корабля-дерева) в одну шосту від стандартної величини. Перил — зась.

Вони знову рушили вгору і метрів за тридцять, десь на половині спірального шляху, збочили з головної доріжки на хисткий підвісний місточок, що вів до гілки, завширшки метрів із п'ять. Їхня путь пролягала на периферію, де буйнолистя деревної крони купалося в промінні гіперіонового сонця.

— Мій корабель розконсервували? — поцікавився Консул.

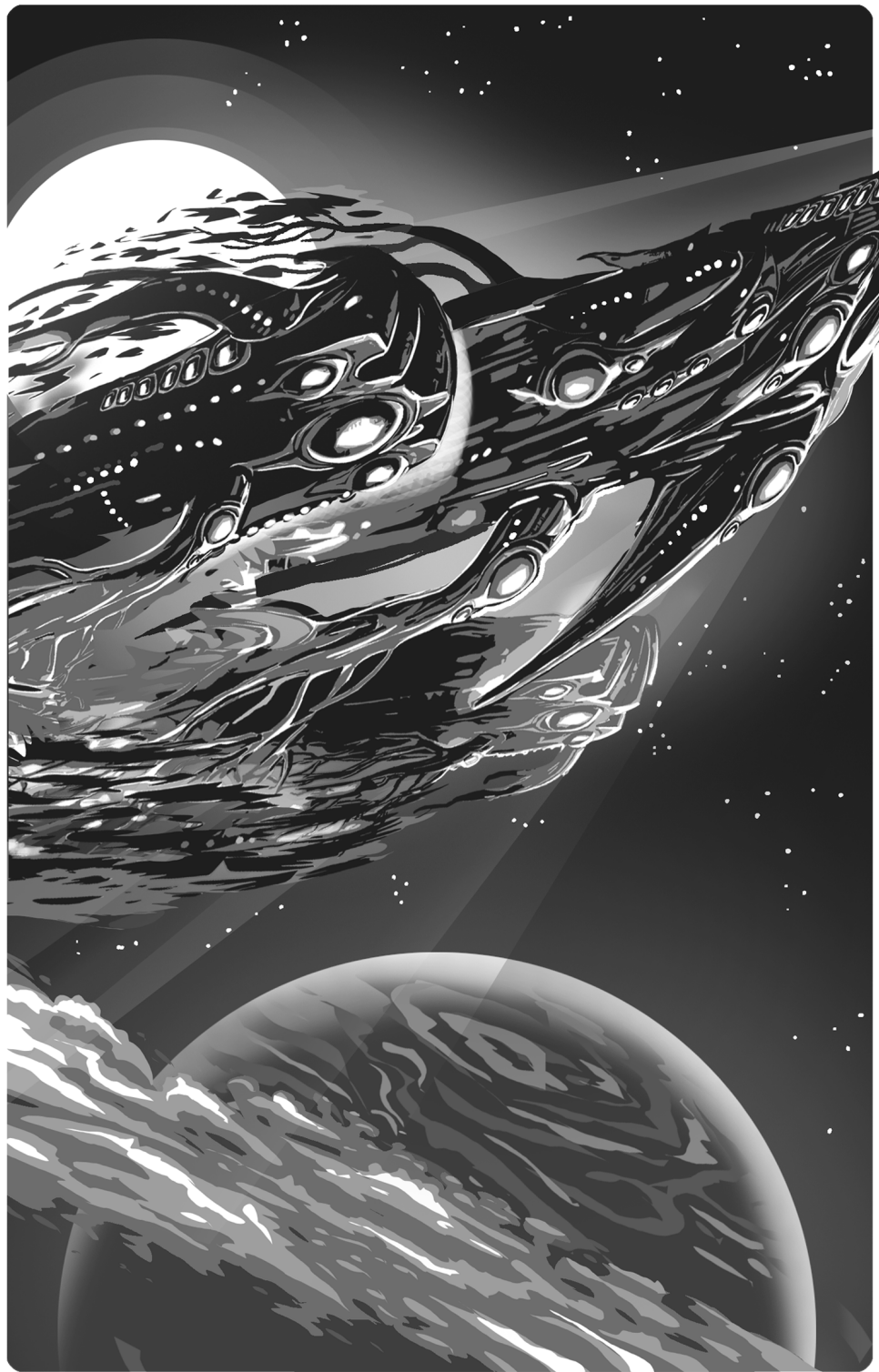
— Він у сфері номер одинадцять, повністю заправлений і готовий до роботи, — відповів Гет Мастін. Подорожні пірнули в тінь від стовбура, і на чорних латках у темному мереживі листя з'явилися зорі. — Інші прочани дали згоду на спуск у вашому кораблі, якщо командування Збройних сил не матиме нічого проти, — додав тамплієр.

Консул протер очі і пошкодував, що йому дали так мало часу на те, щоби прийти до тьми після холодних лещат кріофуги.

— Ви зв'язувалися із військовими?

— Так, звісно, з нами вступили в контакт, щойно ми вийшли з квантового стрибка. І цієї миті... військовий корабель... супроводжує нас. — Гет Мастін махнув рукою до латки неба в них над головами.

Консул примружився, але тієї миті фрагмент горішнього ярусу гілок вплив із тіні дерева, і все їхнє рясне листя зайнялося надвечірнім вогнем. Та навіть там, де все ще барилася тінь, пташки-світляки, що вгніздилися поміж гілля, немов японські ліхтарі, освітлювали доріжки, лискучу лозу-гойдалку та осяйні підвісні мости; світлячки зі Старої Землі та променисте павутиння з Мауї-Заповітної хоч блимали і підказували напрямки в кроні дерева, та все одно

мішалися із візерунками сузір'їв, чим могли спантеличити навіть досвідчених в орієнтуванні по зірках мандрівців.

Гет Мастін ступив у корзину підйомника, що висів на линві з армованого вуглецю, яка зникала у дереві в трьохстах метрах над їхніми головами. Консул зайшов за ним, і в повній тиші їх потягнуло нагору. Неможливо було не помітити, що доріжки, відсіки і платформи абсолютно безлюдні, коли не рахувати нечисленних тамплієрів та мізерний екіпаж зорельота. Консул не пригадував жодного пасажира, якого б він запримітив у клопітному проміжку між зустрічю кораблів та своєю фугою. Тоді він вирішив, що це лише наслідок близького квантування і пасажири просто вже спокійно собі почивають у лежаках перед фугою. Однак тепер, коли швидкість упала до вкрай низьких релятивістських показників, гілки корабля-дерева мали би ломитися від роззяв-пасажирів. Своїм спостереженням чоловік поділився з тамплієром.

— Ви та інші шестеро — наші єдині пасажири, — відповів Гет Мастін. Корзина спинилася в густій частині крони, і капітан рушив до дерев'яного, зношеного від часу ліфта.

Консул здивовано кліпнув. Зазвичай, тамплієри на одному кораблі-дереві перевозили від двох до п'яти тисяч пасажирів. Це був і справді найприємніший спосіб подорожувати між зірками. Час-у-борг рідко перевищував чотири чи п'ять місяців, а переходи на відстані в кілька світлових років між недалекими зоряними системами були нетривалими та видовищними, що дозволяло пасажирам проводити мінімальний час у фузі. Подорож до Гіперіона в обидва кінці, на яку корабель-дерево витрачає шість об'єктивних років Усемережжя, *без жодного комерційного пасажира* — це просто катастрофічні збитки для храмовників.

Аж раптом Консул із запізненням зрозумів, що корабель-дерево ідеально підходить для майбутньої евакуації, витрати на яку пізніше відшкодує Гегемонія. Та все ж він чудово усвідомлював, що засилати на поле бойових дій «Іггдрасіль», такий прекрасний і вразливий зореліт, один із-поміж п'яти свого роду, — це страшенний ризик для Братства тамплієрів.

— Ваші друзі-пілігрими, — проголосив Гет Мастін, коли вони разом із Консулом вийшли на широченну платформу з невеличким товариством, що сиділо за одним кінцем довгого дерев'яного стола. Над ними, періодично повертаючись, коли корабель починав ризкати або кренитися, горіли зірки, а зеленим шатром зусібч їх оточувало густе листя, так ніби вони всі опинилися всередині якогось великого круглого фрукта. Не встигли п'ятеро інших пасажирів підвестися, пропускаючи Гета Мастіна, як Консул збагнув, що це капітанська трапезна. Храмовник зайняв за столом чільне місце. Порожній стілець поруч із ним чекав на його супутника.

Коли всі нарешті вместилися і за столом запанувала тиша, Гет Мастін офіційно представив їх один одному. Попри те, що Консул ні з ким із присутніх раніше не зустрічався, деякі імена були йому знайомі, тож він скористався тривалим дипломатичним вишколом та спробував розсортувати свої враження та персоналії по правильних полечках.

Ліворуч од Консула сидів отець Лінар Гойт — священник старомодної християнської секти, званої як католицизм. На якусь мить Консул був призабув значення чорного вбрання та пастирського комірця, аж потім пригадавши лікарню св. Франциска на Хевроні, де його лікували від алкогольного отруєння після першого і провального дипломатичного завдання майже чотири стандартні десятиліття тому. Коли храмовник назвав ім'я Гойта, в пам'яті чоловіка сплило ще одне прізвище — іншого священнослужителя, котрий зник на Гіперіоні якраз у середині його консульської каденції на планеті.

Лінар Гойт здавався молодим, трохи більше тридцяти років од народження, але якісь події недавнього минулого страшенно його зістарили. Консул розглядав це худе обличчя, горби вилиць на землистого кольору шкірі, великі, запалі, у глибоких тінях очі, тонкі, скривлені в неминущому спазмі губи з настільки опущеними кутіками, що навіть цинічним усміхом це було важко назвати. А ще священник не стільки лисів, скільки страждав від радіаційних опіків. Назагал, він справляв враження людини, яка роками потерпала на хворобу. Тим дивнішим Консулові здавалося несподіване, фізичне відлуння юності в цьому чоловіку, що його досі можна було розгледіти під маскою прихованого болю: все ще помітна молодеча округлість лица, чиста шкіра і чуттєві вуста, які колись належали молодшому, здоровішому і геть не цинічному Лінару Гойту.

Поруч зі священником розмістився чоловік, чиє обличчя кілька років тому було знайоме більшості громадян Гегемонії. Консул навіть було замислився, чи тривалість колективної уваги в Усемережжі зараз була настільки ж кучою, як і за його перебування там. Певно, тепер іще коротшою. В такому разі полковник Федман Кассад, або ж Різник Південної Брешії більше знаменитістю не вважається, тим паче сумнозвісною. А от поколінню Консула та всім мешканцям забарного емігрантського загуменку забути Кассада не вдасться аж ніяк.

Височенний полковник Федман Кассад (що майже на одному рівні зазірав в очі двометровому Гету Мастіну) був зодягнений у чорний однострій Збройних сил, без жодного сліду знаків розрізнення та нагород, а тому чимось схожий на сутану отця Гойта. І на цьому спільне між двома чоловіками закінчувалося. Змарнілому образу Гойта протистояв засмаглий, підтягнутий і стрункий, немов пужално батога, Кассад із кремезними плечима, дебелими в'язами та мускулами, пасмуги яких випиналися навіть на зап'ястках. Дрібні темні оченята полковника охоплювали своїм поглядом геть усе, немов лінзи примітивної відеокамери. А його обличчя складалося із самих кутів: суцільні тіні, площини та грані. Гойтів лик був якимсь нужденним, у Кассада ж — просто викарбуваним із холодного каменя. І вузька лінія рясної щетини, вистриженої по краю підборіддя, тільки додавала гостроти до всього образу полковника так, як кров відтіняє лезо кинджала.

Напружені і неквапні рухи військового нагадували Консулу ягуара земної породи, якого йому довелося колись бачити на Лузі в зоопарку приватного корабля-«ембріоносця». Говорив полковник тихо, однак екс-дипломат помітив, що навіть паузи в його мовленні вимагають до себе уваги.

Більша частина довгого стола залишалася порожньою, все товариство збилося до купи в одному кінці. Навпроти Федмана Кассада розвалився чоловік, якого Гет Мастін представив як Мартіна Силена.

Силен виявився цілковитою протилежністю солдата, котрий сидів перед ним. Там, де Кассад був тонким та високим, Силен виглядав коротким і розгодованим — ні про яку форму тут і не йшлося. І тесаним рисам обличчя Кассада протистояла жива та експресивна, ніби в земного примата, парсуна поета. Курдупель мовив на весь свій скреготливий та рипучий голос, скільки мав сили. На думку Консула, в повадках Мартіна Силена таїлося щось демонічне, але на диво приємне: в усіх цих його розпашілих щоках, великому роті, заломлених дугах брів, гострих вухах та вічно рухливих руках із пальцями довгими, немов у досвідченого піаніста. Або душителя. На голові в нього красувався поскубаний сріблястий чубчик.

Мартіну Силену можна було дати під шістдесят, але Консул примітив зрадливий голубуватий відтінок на горлі та долонях і запідозрив, що цей чоловік уже неодноразово проходив терапію Поульсена. Відтак справжній вік поета міг складати як дев'яносто, так і всі сто п'ятдесят стандартних років. І якщо реальна цифра була ближча до крайньої межі, то Силен — Консул це знав достеменно — іще той шаленець.

Такою ж мірою, наскільки буйним та жвавим видавався поет, настільки його сусід випромінював безсумнівний і не менш вражаючий дух інтелігентної та вдумливої небагатослівності. Коли його назвали по імені, Сол Вайнтрауб підняв голову, і Консул відмітив про себе підстрижену сиву бороду, зморшкувате чоло та сумні світлі очі добре відомого науковця. Екс-дипломатові раніше доводилося чути перекази про Вічного Жида у його безнадійних мандрах, але з превеликим здивуванням на руках старого він помітив немовля — його доньку Рахіль, якій-то і було всього кілька тижнів од народження. Консул відвернувся.

Шостим пілігримом та єдиною жінкою серед присутніх була Брон Ламія. Коли її представили, детектив так прикипіла очима до Консула, що навіть після того, як вона відвела погляд, чоловік відчував усю його важкість.

Колишня громадянка Луза — планети, із силою тяжіння в 1,3 рази більшою, ніж на Старій Землі — Ламія заввишки здавалася такою самою, як і поет, що сидів за два стільці від неї справа, проте навіть її вельвет-кордовий комбінезон не міг приховати розвинутої мускулатури присадкуватого тіла. Чорні кучері сягали плечей, брови — дві темні горизонтальні риски на широкому чолі, крупний і гострий ніс, що тільки додавав орлиної хижості погляду жінки. Її уста були широкими та виразними, а через це — чуттєвими. Їх підняті кутики надавали легкому посміху і жорстокості, і рівною мірою грайливості. А чорні очі кидали виклик спостерігачу: спробуй-но вгадай, яка я цього разу.

Консулові спало на думку, що Ламію можна вважати красунею.

Після закінчення формальностей він прокашлявся і звернувся до храмовника:

— Гете Мастіне, ви казали, що прочан семеро. То сьомий — це немовля пан-Вайнтрауба?

Каптур Гета Мастіна повільно гойднувся зі сторони в сторону:

— Ні. Пілігримом може стати тільки той, хто робить свідомий вибір і рушає на пошуки Ктиря.

Товариство за столом заворушилося. Усім було відоме те, що знав і Консул: церква Ктиря дозволяє подорож на північ, лише коли кількість прочан складає просте число.

— Сьомий — це я, — відказав їхній господар, — Гет Мастін, капітан тамп-лієрського корабля-дерева «Ігдрасіль» і його Істинний Голос. — Під час тиші, що запанувала за столом після такого оголошення, храмовник змахнув рукою, і клони заходилися подавати страви останньої перед посадкою трапези.

— То Вигнанці ще не в системі? — поцікавилася Ламія хриплим гортаним голосом, який напрочуд зачепив якісь струни в душі Консула.

— Ні, — відповів Гет Мастін. — Проте ми їх випереджаємо буквально на пару стандартних днів. Наші прилади зафіксували термоядерний вогневий контакт у межах тутешньої хмари Оорта.

— Значить, бути війні? — запитав отець Гойт. Слабкий голос у слабкому тілі. Всі промовчали, і священник розвернувся до Консула, так ніби питання від початку призначалося саме для нього.

Той зітхнув. Клони екіпажу подавали вино. Шкода, не віскі.

— А хтозна, що в цих Вигнанців на умі, — промовив він. — Здається, вони вже давно не керуються людською логікою.

Тут гучноголосо розреготався Мартін Силен і, махаючи рукою, пролив вино:

— Власне, можна подумати, що ми, *блядське* людство, колись керувалися людською логікою! — Він добряче приклався до келиха, витер губи і знову розсміявся.

— Якщо незабаром почнуться серйозні бойові дії, — спохмурніла Ламія, — влада може заборонити нам посадку.

— Не заборонить, — відказав Гет Мастін. Сонячне проміння пробилось крізь складки його клобука й освітило жовтувату шкіру.

— Порятуватися від певної смерті під час війни, щоб однозначно наразитися на смерть від Ктиря, — пробурмотів отець Гойт.

— «There is no death in all the Universe!» — вибухнув цитатою Мартін Силен, так що й подорожнього в глибокій криогенній фузі розбудив би. Поет осушив свій келих і підніс спорожній кубок у тості, який, напевно, проголошував зіркам:

*Немає смерті в Універсумі!
Не пахне смертю, смерть – мана. Тужи, тужи,
Тужи, Кібело, бо це вина твоїх дітей убивчих,
Що Бог тепер — тремтячий паралітик.
Тужімо, братіє, тужім, бо я знесилився,
Я немічний, мов очерет і як мій голос —
О болю, болю немочі!
Тужіть, тужіть за мною, умирущим...*

Поет раптом зупинився і долив собі вина, не забувши відригнути в тиші, що запанувала після його декламації. Шестеро презирнулися. Консул завважив, що Сол Вайнтрауб ледве посміхався, аж доки на руках у нього не заворушилося немовля і не відволікло його.

— Ну, що ж, — непереконливо почав був отець Гойт, ніби намагався пригадати, що в нього крутилося на язиці ще якусь мить тому, — якщо конвой Гегемонії відлетить і Вигнанці просто займуть Гіперіон, то, може, окупація буде безкровною і вони нам не перешкоджатимуть?

Полковник Кассад тихо розсміявся:

— А Вигнанцям не потрібно *окуповувати* Гіперіон. Коли вони підкорюють планету, то потім плундрують її і грабують — це в них виходить найліпше. На гобелки спалюють міста, на порох перетирають обвуглені гобелки і спікають потім усе до купи, аж поки все не починає світитися від жару. Вони розтоплюють полюси, випарюють океани, а накипом ніби сіллю засівають усі материки, щоб на них більше ніколи й нічого не росло.

— Ну... — намірився щось відповідати отець Гойт, але речення так і не закінчив.

Поки клони прибирали суп і салати та розчищали місце під головну страву, бесіда не клеїлася.

— Ви казали, нас ескортує військовий зореліт Гегемонії, — звернувся Консул до Гета Мастіна, коли вони розправилися з ростбіфом та вареним небесним кальмаром.

Храмовник кивнув і тицьнув рукою вгору. Консул примружився, але нічого не зміг роздивитися серед зірок, що невпинно оберталися навколо корабля-дерева.

— Тримайте, — перехилився через отця Гойта полковник Кассад, простягаючи Консулу розкладний військовий бінокль.

Консул вдячно кивнув, ввімкнув пристрій та обстежив клопоть неба, на який вказав Гет Мастін. У біноклі тихенько дзижчали гіроскопічні кристали, стабілізуючи оптику та обстежуючи район згідно із заданим пошуковим алгоритмом. Раптом картинка завмерла, розпливлася, збільшилася та завмерла.

Коли корабель Гегемонії заповонив собою окуляр, Консул мимоволі аж видихнув із подиву. Адже окреслений електронікою контур належав не очікуваній экс-дипломатом насініні самітного бій-розвідника і навіть не грушеподібному обрису факельника, а матово-чорному ударному кораблю ВКС. І вражав він своїм виглядом саме так, як тільки вміють військові флоти от уже яке сторіччя. Чотири комплекти витяжних стріл спінового зорельота Гегемонії були недоладно втягнуті і «приталені» в бойовій готовності, на шістдесят метрів простягався стрімкий, схожий на вістря стріли якихось протоіндіанців-кловісів командний модуль, а русій Гокінга і блістери термоядерного синтезу ніби її оперення розташувалися далеко в хвостовій частині, обсівши пускову шахту.

Нічого не сказавши, Консул повернув бінокль Кассадові. Якщо «Ігдрасіль» супроводжує цілий ударник ВКС, то яка ж тоді вогнева потуга всього з'єднання військ Гегемонії в районі, який боронитиметься від навали Вигнанців?

— Скільки нам іще до посадки? — поцікавилася Ламія, яка ганяла свій комлог, намагаючись достукатися до інфосфери корабля-дерева, і розчарувалася, коли не змогла отримати відповіді на свої запити. Або ж навпаки — змогла.

— Чотири години до виходу на орбіту, — пробурмотів Гет Мастін, — плюс іще кілька хвилин у спусковому апараті. Із цієї метою наш друг консул великодушно запропонував скористатися його приватним кораблем.

— Ми летимо до Кітса? — озвався Сол Вайнтрауб. Учений вперше подав голос з того часу, як накрили стіл.

Консул кивнув.

— Навіть зараз це єдиний космопорт Гіперіона, який у змозі приймати пасажирські кораблі, — проказав він.

— Космопорт? — У голосі отця Гойта бринів гнів. — Я гадав, ми рушимо одразу на північ. У царство Ктиря.

Гет Мастін терпляче похитав головою.

— Проща завжди починається у столиці, — заявив він. — Добиратися до Гробниць часу кілька днів.

— Кілька *днів*, — встрягла Ламія. — Це безглуздя.

— Можливо, — погодився тамплієр. — Як би там не було, а все відбуватиметься саме так.

Отець Гойт скривився, ніби через їжу в нього скрутило шлунок, хоч до страв він майже не торкнувся.

— Послухайте, — почав був він, — а може, хоч сьогодні змінимо правила? Все-таки цей страх війни і таке інше? Просто сядемо поруч із Гробницями часу або деінде, і ділу кінець?

— За чотириста років ні космічним кораблям, ні повітряному транспорту ще ні разу не вдавалося коротким шляхом потрапити до північних узгір'їв, — заперечно труснув головою Консул. — Я не знаю нікого, кому би так пощастило.

— А можна поцікавитись? — відгукнувся Мартін Силен, весело тягнувши вгору руку, немов школяр. — Що там, в Бога душу, *відбувається* із цим со-нмиськом літунів?

Отець Гойт нахмурився від таких слів поета, а Федман Кассад ледве помітно всміхнувся.

— Консул говорить не про недоступність території, — спробував пояснити Сол Вайнтрауб. — Адже туди можна потрапити як водою, так і кількома наземними шляхами. Та й літаки і планетольоти нікуди не зникають. Вони спокійно собі сідають біля румовища Гробниць часу, а також відлітають, куди їм скомандує комп'ютер. А от їхніх пілотів і пасажирів нікому більше бачити не судилося. — Вайнтрауб підняв немовля і вклав сонну дівчинку у слінг для грудничків.

— Отак руйнуються старі добрі легенди, — проказала Ламія. — А що ж показують бортові журнали?

— Нічого, — відповів Консул. — Жодних слідів насильства, силового втручання, жодних відхилень від курсу, жодних розривів у хронометражі. Ні тобі викидів енергії або її незбагнених втрат. Жодних подібних фізичних явищ.

— І жодних пасажирів, — додав Гет Мастін.

Консул поволі метикував. Якщо Гет Мастін і справді намагався пожартувати, то це вперше за всі десятиріччя, що він знає храмовників, екс-дипломат бачив, як тамплієр виголосив щось бодай віддалено смішне. Але ті заледве азійські риси, які проглядали з-під клобука, навряд чи належали людині, котра тільки-но приміряла маску гумориста.

— Яка мила мелодрама, — розреготався Силен. — То ми прямуємо в справедливе христослізне Сарґасове море душ? І хто в нас диригент цього сраного сюжету?

— Стули пельку! — не втрималася Ламія. — Ти нажлуктався, діду.

Консул зітхнув. Вони були разом трохи менше стандартної години.

Клони екіпажу прибирали зі стола тарілки та почали розносити десерт: шербет, каву, фрукти корабля-дерева, прісноводного горбаня, торт і всілякі шоколадні витребеньки з Ренесансу. Мартін Силен відмахнувся від солодошів, натомість замовив клонам іще одну пляшку вина. Консул і собі помізував кілька секунд та й загадав прислузі віскі.

— Мені чомусь спало на думку, — почулося зі сторони Сола Вайнтрауба, коли всі вже доїдали десерт, — що виживемо ми чи ні, залежить від бесіди.

— Ви про що? — не зрозуміла Ламія.

Вайнтрауб замислено гойдав дитину, яка спала, притиснувшись до його грудей.

— Ну, дивіться... Чи знає хтось із вас, наприклад, чому вас обрано Церквою Ктиря та Річчю Спільною для цієї подорожі?

Усі промовчали.

— От і мені здалося, що ні, — правив далі Сол Вайнтрауб. — Іще дивовижнішим є те, що, здається, ніхто з нас не є ні послідовником, ні шанувальником Церкви Ктиря, правда? Я, скажімо, — єврей, і якими би плутаними не стали мої релігійні переконання у цей час, серед них марно шукати культ органічної машини для вбивства. — Вайнтрауб звів важкою бровою та оглянув присутніх за столом.

— Я — Істинний Голос Дерева, — промовив Гет Мастін. — І хоч багато храмовників вірять у те, що Ктир є Аватарою покарання тим, хто не годується від кореня, я мушу визнати, що ця ересь не ґрунтується на заповідях і вченні М'юїра.

Ліворуч від капітана плечима здвигнув Консул.

— Я атеїст, — проказав він, дивлячись на світло крізь склянку із віскі, — і ніколи не спілкувався із представниками культу Ктиря.

— У духовний сан мене висвятила Католицька церква, — невесело всміхнувшись, проказав отець Гойт. — Поклоніння Ктиреві суперечить усьому, на чім вона стоїть.

Полковник Кассад похитав головою, чи то відмовляючись відповідати на запитання, чи то заперечуючи свою приналежність до послідовників Ктиря. Ніхто до пуття не зрозумів.

Мартін Силен широко повів рукою:

— Мене охрестили лютеранином. Цієї підмножини вже не існує. Перш ніж народилися ваші батьки, я вже сповідав дзен-гностицизм. Я був католиком, вірив в об'явлення, ставав неомарксистом, інтерфейсним муджахідом, Потрясальником Кордонів, сатаністом, єпископом у церкві Джейкрової Нади і справним передплатником писанини Інституту гарантованої реінкарнації. Тепер же радий визнати — я простий поганин. — Він усміхнувся всім навколо. — А для язичників, — підняв він тост, — Ктир — прийнятне божество.

— Релігією нехтую, — заявила Ламія. — Їй мене не пройняти.

— Мені здається, ви всі зрозуміли, що я мав на увазі, — проказав Сол Вайнтрауб. — Жоден із нас не поділяє догматів Ктиря, і тим не менше старійшини цієї чутливої спільноти обрали саме нас із-поміж мільйонів вірян-претендентів для мандрівки до Гробниць часу... і їхнього лютого бога... у цій останній прощі.

Консул похитав головою:

— Може, вам так і здається, пан-Вайнтраубе, проте я все одно не збагну для чого.

— Схоже, наші причини повернутися на Гіперіон настільки переконливі, аж навіть Церква Ктиря та ймовірнісні інтелекти Гегемонії дійшли згоди, що ми заслуговуємо на це право. — Учений відсторонено погладжував бороду. — Деякі з них (як-от, наприклад, мої) можуть бути відомі широкій громадськості, але я певен, що повною мірою ці причини знають тільки люди, присутні за цим столом. Тож я пропоную, щоб за ці кілька днів, які нам лишилися, ми розповіли один одному свої історії.

— Навіщо? — ніяк не міг зрозуміти полковник Кассад. — Я не розумію мети.

— А вона є, — усміхнувся Вайнтрауб. — Щонайменше, ми розважимося і бодай краєм ока зможемо зазирнути в душі товаришів у дорозі, перш ніж сам Ктир або які-небудь інші лиха відволічуть нашу увагу. Окрім того, якщо ми виявимося достатньо обізнаними, аби знайти спільну нить, яка лучить наші життя із його забаганками, то раптом це дарує нам осяяння і розуміння, як порятувати всі наші душі?

Мартін Силен розреготався і заплющив очі:

*«Всяк охляп на своїм дельфіні,
Схопившись за плавці,
Знов смерть переживуть Невинні,
Хоча уже й мерці».*

— Це Леніста, правда? — уточнив отець Гойт. — Я вивчав її в семінарії.

— Тепло, — розплющив очі Силен і долив собі вина. — Це Єйтс. Пісюн жив за п'ятсот років до того, як Леніста вперше потягнула матір за сталеву цицьку.

— Послухайте, — не здавалася Ламія, — ну який сенс у переповіданні всіх цих історій? Коли ми зустрінемо Ктиря, то повідомимо *залізяці* свої бажання, одному з нас його сповнять, решта помре. Правильно?

— Так говорить міф, — знизав плечима Вайнтрауб.

— Ктир — це не міф, — відгукнувся Кассад. — Так само як і його сталеве дерево.

— Тоді нащо нудити перед усіма своєю історією? — спитала Ламія, нанизавши на виделку останній шматочок сирної запіканки.

— Ми живемо в дивні часи, — ніжно погладив голівку заснулого немовляти Вайнтрауб. — Через те що ми — дрібка однієї сотої процента громадян Гегемонії, що подорожують *поміж* зірок, а не Мережею, то репрезентуємо химерний набір різних епох нашого спільного недалекого минулого. Мені, скажімо, шістдесят вісім стандартних років, проте через накопичений протягом мандрівок час-уборг, ці вісім і ще шістдесят літ розтягаються на понад століття історії Гегемонії.

— То й що? — не зрозуміла сусідка.

Вайнтрауб, розкривши долоню, обвів рукою всіх навколо.

— Ми всі — острівці часу, ми всі — океани розмаїтої перспективи. Іншими, можливо, доречнішими в цій ситуації, словами, кожен із нас тримає фрагмент головоломки, яка не піддавалася нікому від часу, як людство вперше ступило на Гіперіон. — Старий чоловік пошкрябав носа. — Це загадка. І правду кажучи, мене ваблять загадки, навіть якщо мені лишився тільки тиждень на таку любов. Я би-от залюбки пролив трохи світла на цю таємницю. А якщо нічого не вийде, то спроби її розгадати вже цілком достатньо.

— Згоден, — беземоційно підтримав єврея Гет Мастін. — Мені цього на думку не спадало, та пропозиція обмінятися такими історіями перед зустріччю із Ктирем мені видається мудрою.

— А як перевірити, чи хтось не бреше? — спитала Ламія.

— Ніяк! — вишкірився Мартін Силен. — І це прекрасно.

— Варто проголосувати, — заявив Консул. Він усе ще думав про суперечливе переконання Міни Гледстон у тому, що один із членів групи працює на Вигнанців. Історії — це спосіб його викрити? — Консул усміхнувся, уявивши настільки дурного вивідувача.

— А хто вирішив, що ми тут граємось у демократію? — сухо запитав полковник Кассад.

— Краще нам у неї і справді гратися, — відповів Консул, — бо для того, щоб кожному з нас досягнути власної цілі, вся група повинна дістатися володінь Ктиря у повному складі. Нам потрібен якийсь механізм ухвалення рішень.

— Ми могли би призначити старшого, — запропонував полковник.

— Справ я на такі пропозиції, — милим голосом відгукнувся поет. Інші за столом також похитали головами.

— Гаразд, — підсумував Консул. — Отже, голосуємо. І першим нашим рішенням ми повинні розглянути пропозицію пан-Вайнтрауба всім розказати про історію своїх стосунків із Гіперіоном.

— Усе або ж нічого, — поправив Гет Мастін. — Або ми їх усі розповідаємо, або ніхто. Рішення ухвалюватимемо більшістю голосів.

— Згода, — кивнув Консул, якого раптом зацікавила перспектива почути розповіді інших і водночас не полишала думка, що своїй йому переказувати не доведеться. — Хто за те, щоби вислухати історії?

— Я, — промовив Сол Вайнтрауб.

— Я, — сказав Гет Мастін.

— Обома руками за, — відгукнувся Мартін Силен. — Я би не обміняв цей комічний фарс навіть на місяць в оргазмічних лазнях Шоте.

— Я теж за, — здивувавшись самому собі, проголосив Консул. — Хто проти?

— Я, — підняв руку отець Гойт, але сили в його голосі не було.

— Мені ця затія здається дурною, — заявила Брон Ламія.

— Полковнику? — Консул звернувся до Кассада.

Федман Кассад просто знизав плечима.

— Так і зафіксуємо: чотири «за», два «проти», один утримався, — підсумував екс-дипломат. — Рішення ухвалено. Хто розпочне?

За столом запанувала тиша. Нарешті Мартін Силен відірвав погляд від клаптика паперу, на якому він писав. Роздерши його на кілька смужок, поет проголосив:

— Тут номерки від одного до семи. Потягнемо жереб і розповідатимемо у відповідному порядку, еге ж?

— Дитячий садок, — буркнула пан-Ламія.

— А я родом із дитячого садка, — відповів їй посмішкою сатира Силен. — Шановний пане посол, — звернувся він до Консула, — дозвольте скористатися цією подушкою з галунами, яку ви носите замість шапки.

Консул передав свій формений капелюх, у який на початку склали всі папірці, а потім пустили по колу. Першим тягнув Сол Вайнтрауб, а Мартін Силен — останнім.

Консул розгорнув свій клаптик, пересвідчившись, що ніхто не підглядає. Він буде сьомим. Чоловік видихнув із полегшенням, так ніби повітря тікало із надміру насмокованої ним кульки. Тепер не без того, міркував він, що своє вагоме слово скажуть події, і його історії просто ніхто не дочекається. Або ж війна поверне все в академічне річище. Чи й навіть його товариші просто знеохотяться до цих бесід. Або ж усе царство вмере, або ж сам кінь. Або ж цей кінь навчиться говорити.

«Тепер ніякого віскі», — подумалося Консулу.

— То хто перший? — запитав Мартін Силен.

Під час короткої паузи в тиші Консул чув, як у супокійному леготі шелестить листя.

— Я. — Обличчя священика виказувало ледве притлумлюваний біль. Цю міну Консулові доводилося бачити у своїх смертельно хворих друзів. Гойт підняв свій клаптик паперу, на якому була чітко надряпана римська цифра І.

— Гаразд, — відкоментував Силен. — Шквар!

— Отак одразу? — здивувався Гойт.

— А чом би й ні? — відгукнувся поет. Єдиним знаком, що виказував ті дві пляшки вина, що їх устиг прикінчити Силен, були розпашілі щоки і ще більш демонічний кут, під яким вигиналися його брови. — У нас ще кілька годин до посадки, і я за те, щоби відсипатися від фуґи в цій морозилці вже тоді, коли ми будемо внизу, серед простих тубільців.

— Наш друг має рацію, — тихо підтримав поета Сол Вайнтрауб. — Якщо ми вже погодилися на те, щоби розповідати свої історії, то пообідня година — якраз найбільш цивілізований час для цього.

Отець Гойт зітхнув і підвівся.

— Одну хвилинку, — проказав він і рушив геть із трапезної платформи.

— Гадаєте, він здрейфив? — через пару хвилин поцікавилася Ламія.

— Та ні. — Із темряви попереду дерев'яного ліфта, що слугував головним підіймачем, виринув Лінар Гойт. — Мені просто було потрібно ось це.

Він кинув на стіл два маленькі заплямовані записнички і повернувся на своє місце.

— Декламуватимеш казки із своєї читанки? — обурився Силен. — О, Волхве, вигадуй же небиліці самостійно!

— Та коли ти вже стулиш свою пащеку?! — скрикнув священик. Він провів рукою по обличчю, торкнувся грудей. Вдруге за цей вечір Консул розумів, що дивиться на тяжко хвору людину.

— Пробачте, — перепросив отець Гойт. — Та якщо мені випало розповідати свою... свою історію, я маю переказати ще одну. Цей щоденник належить людині, котра спричинила моє повернення на Гіперіон. Повернення в ці дні. — Гойт глибоко зітхнув.

Консул торкнувся записників. Обвуглені та вкриті сажею, вони нібито пережили пожежу:

— У вашого друга дивний смак, якщо він і досі веде щоденник від руки.

— Так, — погодився Гойт. — Якщо ви готові, то я почну.

Товариство за столом кивнуло. Під трапезною платформою цілий кілометр корабля-дерева летів у холоднечі космосу та бринів нестримним пульсом живої істоти. Сол Вайнтрауб дістав заснуле немовля зі слінґа і вкрай обережно переклав його на подушку, що лежала долі біля його стільця. Зняв свій комлог, запрограмував його монідиск на білий шум і поклав поруч. Маля, якому було тиждень од народження, лежало на животику і спало.

Консул чимдалі відкинувся на спинку крісла і спробував відшукати синьо-зелену цятку Гіперіона. Складалося враження, ніби вона росла на очах. Гет Мастін натягнув на носа клобук, так що тіні повністю вкрили його обличчя. Сол Вайнтрауб запалив люльку. Іншим запропонували по ще одній філіжанці кави, яку всі охоче прийняли, зручніше вмовившись за столом.

Мартін Силен, здавалося, пожвавився найбільше од усіх — певно, багато очікував від історії. Він похилився вперед і прошепотів:

*«...Вам скажу без острогог:
Благословив сей жереб, значить, Бог!
Тож їдьмо, і схилїть свій слух до мене».
І ось що оповів він достеменно,
Бадьоро мовлячи нам із сїдла
Про вікопомні, давні вже діла».*

ОПОВІДЬ СВЯЩЕНИКА: Чоловік, який намарно кликав бога

— Інколи грань між ортодоксальним ревнителем і апостатом аж надто тонка, — проказав отець Лінар Гойт.

Цими словами розпочалася історія священика. Уже згодом, надиктовуючи його оповідь у комлог, Консул пригадував її як щось цільне, справжній монолог, позбавлений стиків і швів, од якого відмінували паузи, хриплий голос і крихти багатослів'я — споконвічні вади людського мовлення.

Своє перше іншосвітове завдання Лінар Гойт — тоді ще юний священик, який народився, виріс і ось тільки-но був висвячений у сан на планеті католиків Пацемі — отримав разом із наказом супроводжувати шановного єзуїта, отця Поля Дюре, до однієї тихої колонії — на Гіперіон. У милостиві часи отець Поль Дюре, безперечно, став би єпископом і, можливо, навіть Папою. Високий, худий аскет із білим чубом, що відкриває шляхетне чоло, та гострим поглядом очей, сповненим переживаннями та не здатним приховати весь їхній біль, Поль Дюре був послідовником святого Тейяра, а ще — археологом, етнологом і непересічним єзуїтським богословом. Попри занепад католицької церкви і її звиродніння до майже забутого культу, який терпіли винятково через його химерну старомодність та ізольованість від решти життя в Гегемонії, єзуїтська логіка свого сприту не втратила. Так само не послабнули переконання отця Дюре і в тому, що Свята Католицька Апостольська Церква — остання і найкраща надія людства на безсмертне життя.

Хлопчиком Лінар Гойт вважав отця Дюре заледве не богоподібною постаттю, коли краєм ока бачив його під час рідкісних візитів єзуїта на просемінарії або